

MH EGÉSZSÉGÜGYI KÖZPONT

MH EK Honvédkórház a Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Kar Oktató Kórháza

18/1998. (VI. 3.) NM rendelet a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről

Dr. Bíró Zoltán állatorvos
MH EK KJSZ

ALAPFOGALMAK

- 1. egészségügyi ellátással összefüggő fertőzés: az egészségügyi ellátás során kialakult fertőzés, amely nem volt jelen még lappangási formában sem a beteg felvételekor, illetve ellátásakor, továbbá magába foglalja azokat az egészségügyi ellátás során szerzett fertőzéseket is, amelyek az elbocsátást követően alakulnak ki, valamint a foglalkozással összefüggő fertőzéseket az egészségügyi dolgozók körében;

- 2. **esetdefiníció:** surveillance céljából jelentendő megbetegedéseket, eseteket meghatározó klinikai, laboratóriumi és epidemiológiai feltételek összessége, amelynek
- 2.1. **klinikai kritériuma:** a betegség általános és jellemző tünetei, amelyek egyenként vagy kombinálva alkotják az egyértelmű vagy indikatív, illetve betegség-specifikus klinikai leírást, amelyet a betegség legjellemzőbb klinikai tünetei alapján állítanak össze, és nem tartalmazza a betegség valamennyi olyan tünetét, jellemzőjét, amely a klinikai diagnózis felállításához szükséges;

- 2.2. laboratóriumi kritériuma: a klinikai kritériumoknak megfelelő eset megerősítéséhez (ritkán valószínűsítéséhez) szükséges vizsgálati anyagok, laboratóriumi módszerek és vizsgálati eredmények összessége;
- 2.3. epidemiológiai kritériuma: akkor teljesül, ha bizonyítható
 - 2.3.1. az, hogy a beteg a lappangási időben egy beteg vagy tünetmentes fertőzött emberrel vagy állattal olyan kapcsolatba került, hogy tőle fertőződhetett, vagy
 - 2.3.2. a közös fertőző forrással való érintkezés, vagy
 - 2.3.3. az, hogy a személyek közös expozíciónak voltak kitéve;

- **3. eset besorolása:** annak meghatározása, hogy a teljesült klinikai, laboratóriumi és epidemiológiai kritériumok az adott esetet milyen mértékben alapozzák meg, amelynek alapján az eset lehet:
- **3.1. gyanús eset:** az eset olyan típusa, amely az esetdefinícióban ismertetett klinikai kritériumoknak megfelel, de a betegség diagnózisát nem bizonyították epidemiológiai vagy laboratóriumi módszerrel;
- **3.2. valószínűsíthető eset:** az eset olyan típusa, amely az esetdefinícióban ismertetett klinikai és epidemiológiai kritériumoknak megfelel, de a valószínűsíthető minősítéshez csak bizonyos betegségek tekintetében szükségesek a laboratóriumi vizsgálatok;
- **3.3. megerősített eset:** az eset olyan típusa, amelynél a betegség diagnózisát laboratóriumi kritériumokban szereplő módszerrel igazolták, a betegségek, illetve fertőzések egy részében az esetdefinícióban ismertetett klinikai kritériumoknak is megfelelnek, a betegségek, illetve fertőzések más részében klinikai feltétel nincs;

- **4. expozíció (biológiai):** az a hatás, amelynek során egy személy vagy állat olyan kapcsolatba kerül egy fertőzött állattal vagy emberrel vagy szennyezett külső környezeti tényezővel, amelynek révén ki van téve a fertőződés veszélyének;
- **5. fertőző betegség:** specifikus fertőző ágensek vagy azok toxikus termékei által okozott megbetegedés, amelyet adott kórokozónak vagy termékének egy fertőzött személyből, állatból vagy rezervoárból egy arra fogékony gazdaszervezetbe való közvetett vagy közvetlen átjutása hoz létre;

- **7. fertőző beteg környezete:** a fertőző vagy fertőzésre gyanús személlyel (beteggel, kórokozó-hordozóval) azonos lakásban, közösségben stb. együtt élő, vagy vele direkt vagy indirekt módon érintkező azon személyek köre, akiktől a beteg fertőződhetett, illetve akik a betegtől fertőződhettek vagy fertőződhetnek, továbbá akikre a beteg, illetve a kórokozó-hordozó a fertőzést átvihte vagy átviheti;
- **8. halmozódás:** egy adott tünetegyüttesnek, fertőző betegségnek vagy kórokozónak meghatározott térben és időben történő átlagosnál gyakoribb előfordulása;

- **9. járvány:** egy adott fertőző betegségnek a vártnál szignifikánsan gyakoribb vagy egy meghatározott küszöbszintet meghaladó előfordulása egy adott területen, illetve közösségben, egy meghatározott időtartam alatt, vagy legalább két egymással összefüggő eset, amely összefüggés járványügyi bizonyítékkal alátámasztható;
- **10. járványügyi érdekből végzett mikrobiológiai szűrővizsgálat:** olyan szűrővizsgálat, amely a tünetmentes személy kórokozó-hordozásának megállapítására irányul hatósági járványügyi intézkedések foganatosítása vagy megszüntetése céljából, amely lehet:

- **10.1. felszabadító vizsgálat:** a betegségből gyógyult személy fertőzőképességének megállapítására irányuló mikrobiológiai szűrővizsgálat;
- **10.2. járványügyi ellenőrző vizsgálat:** a kórokozó-hordozóvá vagy kórokozó-ürítővé minősített személy hatósági járványügyi ellenőrzése céljából végzett mikrobiológiai vizsgálat;
- **10.3. a beteg környezetében végzett szűrővizsgálat:** fertőző beteggel az inkubációs időn belül vagy tünetmentes fertőzöttel érintkezett személyek szűrővizsgálata;
- **10.4. fokozott kockázatnak kitett személyek szűrővizsgálata:** az adott fertőző betegség tüneteit nem mutató meghatározott lakosságcsoportok (várandós nők, kórházba felvett betegek stb.) szűrővizsgálata;

FELADATOK

- ***I. A fertőző betegek bejelentése és nyilvántartása***
- ***II. Járványügyi vizsgálat elvégzése***
- ***III. A fertőző betegek kötelező orvosi vizsgálata és gyógykezelése***
- ***IV. A járványügyi elkülönítés***
- ***V. Járványügyi megfigyelés és zárlat***
- ***VI. Járványügyi ellenőrzés***

I. A fertőző betegek bejelentése és nyilvántartása

25. § Az egészségügyi szolgáltató a fertőző betegeket és a fertőző betegségekre gyanús személyeket az 1. számú melléklet szerint megadott esetdefinícióknak megfelelően, továbbá a fertőző betegségek jelentésének rendjéről szóló és az egészségügyi adatok kezelésére vonatkozó jogszabályokban foglaltak szerint köteles bejelenteni és nyilvántartani.

II. Járványügyi vizsgálat elvégzése

26. § A járási népegészségügyi intézet a fertőző beteg bejelentése alapján vagy más módon tudomására jutott minden esetben köteles járványügyi vizsgálatot végezni, ha

- **a) sürgősséggel jelentendő betegségről vagy annak gyanújáról,**
- **b) Magyarországon, illetve az Európai Unió területén felügyelet alá vont, kiemelt járványügyi jelentőségű fertőzésről, fertőző betegségről vagy annak gyanújáról,**
- **c) hatósági intézkedést igénylő fertőző betegségről,**

- **d) az átlagosnál nagyobb számban, súlyosabb formában jelentkező fertőző betegségről,**
- **e) ismeretlen kórokú, de feltehetően fertőző jellegű megbetegedésekről
szerez tudomást.**

**(a megyei népegészségügyi szakigazgatási szerv
magához vonhatja a feladatokat)**

- A megbetegedések halmozódása alapján felismert és bejelentett vagy felderített járvány esetén meg kell kísérelni a járvány kórokozójának, fertőző forrásának és a terjesztő tényezőjének a meghatározását és bizonyítását laboratóriumi és epidemiológiai-statisztikai módszerrel.
- Ha bármely laboratóriumban a 6. számú mellékletben felsorolt kórokozót azonosítanak, az izolált törzset vagy a vizsgálati anyagot 72 órán belül el kell küldeni a mikrobiológiai referencia-laboratóriumba további vizsgálatok (pl. tipizálás) céljából.

- **Egészségügyi ellátással összefüggő fertőzések**
halmozódása – különösen **multirezisztens!!!** kórokozók –
esetében a diagnosztikai mikrobiológiai vizsgálatot végző
laboratóriumban izolált törzseket vagy a vizsgálati
anyagot **72 órán belül** el kell küldeni további
vizsgálatokra a mikrobiológiai referencia laboratóriumba
az esetleges járványügyi kapcsolatok felderítése céljából.

- Valamennyi mikrobiológiai laboratórium **haladéktalanul** beküldi a járványügyi feladatok ellátására kijelölt mikrobiológiai laboratóriumba a **7. számú mellékletben** felsorolt mikrobiológiai vizsgálati mintát, izolált kórokozót járványügyi érdekből végzett további vizsgálatok elvégzése céljából.
- (***Salmonella spp., Shigella spp., Yersinia spp., Listeria sp., E. coli, V. cholerae (O1 és O139), Francisella spp., Brucella spp., Legionella pneumophila, Typhus exanthematicus, várandósok Syphilis-szűrése és HBsAg-szűrése, HIV járványügyi és foglalkozás-egészségügyi szűrővizsgálat, Calicivírus vizsgálat***)

- **Klinikai mikrobiológiai laboratóriumban a halmozottan izolált törzseket – amennyiben azok nem kerültek beküldésre a mikrobiológiai referencia laboratóriumba – három hónapig meg kell őrizni esetlegesen szükségessé váló tipizáló vizsgálatok elvégzése és epidemiológiai kapcsolat megállapítása céljából.**

III. A fertőző betegek kötelező orvosi vizsgálata és gyógykezelése

- A fertőző betegség vagy annak gyanúja esetén a betegség és a fertőzőképesség megállapításához szükséges, az 1. számú mellékletben felsorolt járványügyi érdekből kötelező laboratóriumi vizsgálatokat minden esetben el kell végezteni.
- Fertőző betegről vagy arra gyanús személyről származó, laboratóriumi vizsgálatra vett anyagot csak az e célra rendszeresített mintavételi eszközben szabad továbbítani.

- **A mintavételi eszközt az a laboratórium biztosítja, melyben a vizsgálatot végzik. A mikrobiológiai referencia laboratóriumokban végzendő vizsgálatokhoz a tartályt a járási népegészségügyi intézet bocsátja az egészségügyi szolgáltató rendelkezésére.**
- **Amennyiben az 1. számú mellékletben nevesített fertőző betegségben szenvedő személy nem veti magát alá a gyógykezelésnek, a járási népegészségügyi intézet az Eütv. 56. § (2) bekezdésében foglaltak alapján az érintettet a gyógykezelésre határozattal kötelezheti.**

IV. A járványügyi elkülönítés

- **28. § A járványügyi felügyelet alá vont fertőző betegségek tekintetében az elkülönítéssel kapcsolatos rendelkezéseket az 1. számú melléklet tartalmazza.**
- **Elsősorban fekvőbeteg-gyógyintézet fertőző vagy infektológiai osztályán kell elkülöníteni azt a fertőző beteget is, akinél ezt az 1. számú melléklet ugyan nem írja elő, azonban otthonában, illetve tartózkodási helyén (szállás, kórházi osztály) a járványügyi követelményeknek megfelelően nem lehet elkülöníteni, illetve alapbetegsége miatt igényel kórházi kezelést.**

- **Otthoni elkülönítés esetén meg kell tiltani a beteg lakásából (háztartásából) élelmiszerek, italok, élvezeti cikkek és általában olyan anyagok, tárgyak kivitelét, amelyek a fertőzés terjedését elősegíthetik.**

V. Járványügyi megfigyelés és zárlat

- **29. § Amennyiben az 1. számú melléklet az adott fertőző betegség tekintetében kötelezővé teszi, a fertőző beteggel érintkezett személyeket járványügyi megfigyelés alá kell helyezni.**
- **A járási népegészségügyi intézet a járványügyi megfigyelés alá helyezett személyt a megfigyelés tartamára eltiltja a külön jogszabályban foglalt munkakörökben való foglalkozástól, továbbá olyan helyek látogatásától, ahol tömeges fertőzést okozhat.**

- **Az 1. számú mellékletben külön meghatározott fertőző betegségek, illetve e betegségek gyanúja esetén a beteggel érintkezett személyekre vonatkozóan az illetékes járási népegészségügyi intézet szigorított járványügyi megfigyelést (zárlatot) rendel el.**

VI. Járványügyi ellenőrzés

- **30. § Az 1. számú mellékletben meghatározott esetekben a kórokozó-hordozókat a fertőzőképesség (kórokozó-ürítés) időtartamára a járási népegészségügyi intézet járványügyi ellenőrzés alá helyezi.**
- **A határozatban fel kell tüntetni a kórokozó-ürítőnek, illetőleg kórokozógazdának nyilvánított és járványügyi ellenőrzés alá helyezett személyeknek – kiskorú esetében a törvényes képviselő – kötelességeit. A határozatban rendelkezni kell arról, hogy az említett személy – kiskorú esetében törvényes képviselője – milyen feltételek mellett kérheti a járványügyi ellenőrzés megszüntetését.**

MH EGÉSZSÉGÜGYI KÖZPONT

MH EK Honvédkórház a Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Kar Oktató Kórháza

- **A járványügyi ellenőrzéshez előírt, valamint járványügyi érdekből végzett mikrobiológiai vizsgálatokat a járványügyi feladatok ellátására kijelölt mikrobiológiai laboratóriumokban kell elvégezni.**

Q-láz (BNO10: A78)

- **Kórokozó: *Coxiella burnetii*.**
- **Teendők a beteggel:**
- **Jelentés: bejelentésre kötelezett a gyanús, a valószínűsíthető és a megerősített eset. Egy megbetegedést csak egyszer kell bejelenteni**
- **Esetek osztályozása**
 - **Gyanús eset: a klinikai kritériumoknak megfelelő eset.**
 - **Valószínűsíthető eset: minden olyan személy, akire teljesülnek a klinikai kritériumok és fennáll az epidemiológiai kapcsolat.**
 - **Megerősített eset: minden olyan személy, akire teljesülnek a klinikai és laboratóriumi kritériumok.**

- **Klinikai kritérium: minden olyan személy, akinél jelentkezik az alábbi három tünet közül legalább kettő:**
 - - láz, - tüdőgyulladás, - hepatitis.
- **Epidemiológiai kritérium: az alábbi két epidemiológiai kapcsolat legalább egyike:**
 - - közös forrással való érintkezés,
 - - állatról emberre való terjedés közvetlen kontaktus vagy közvetett kontaktus (pl. nyers tej vagy tejtermék fogyasztása) révén.

- **Laboratóriumi kritérium: az alábbi feltételek legalább egyike:**
 - - a *Coxiella burnetii* nukleinsav kimutatása klinikai mintában (pl. légúti váladék),
 - - a *Coxiella burnetii*-vel szembeni specifikus ellenanyagok kimutatása (2. fázisú IgG és/vagy IgM).
- **Elkülönítés: Nem szükséges.**

- **Klinikai mikrobiológiai diagnosztikai vizsgálat: kötelező.**
- **Járványügyi érdekből végzett mikrobiológiai diagnosztikai vizsgálat: Kötelező.**
- **Beküldendő a betegség első 10 napján, valamint a 21-25. napja között alvadásgátló nélkül, sterilen vett vérminta az ÁNTSZ-OEK Bakteriális Zoonózisok Referencia-laboratóriumába.**
- **A vérmintával együtt beküldött légúti váladék (köpet, tracheaváladék, mély légúti minta, stb.) vagy egyéb klinikai minta PCR-vizsgálata a betegség korai, szeronegatív szakában diagnosztikus értékű lehet.**

- **Az erőteljes antibiotikus kezelés késleltetheti az ellenanyagválasz kialakulását, ezért ha a második vérminta vizsgálati eredménye is negatív, újabb vérminták küldendők be előzetes konzultációt követően.**
- **Felszabadító vizsgálat: nem szükséges.**
- **Fertőtlenítés: folyamatos fertőtlenítés végzendő.**
- **A beteggel kontaktusba kerültek felkutatása: nem szükséges.**

- **Járványügyi érdekből végzett mikrobiológiai szűrővizsgálat:**
- **Ha az expozíciónak további, kockázati csoportokba tartozó személyek is ki voltak téve, akkor klinikai tünetek jelentkezése esetén vizsgálatuk szükséges, a krónikus Q-láz kialakulásának megelőzése érdekében. Tünetmentes személyek szűrővizsgálata nem szükséges.**
- **Járványügyi megfigyelés:**
- **A közös expozíciónak kitett személyek járványügyi megfigyelése szükséges, hogy a célzott terápia időben elkezdhető legyen. Munkakörből való kitiltás a megfigyelés időtartamára nem szükséges.**

- **Postexpoziációs profilaxis:**
- **Ha a vizsgálat klinikailag gyanús esetekben aktuális fertőzést igazol, szükséges az antibiotikus kezelés a krónikus Q-láz kialakulásának megelőzése érdekében.**
- **Fertőzőforrás-kutatás: kötelező.**
- **Terjesztő közeg felderítése: kötelező.**